

Življenje.

Nebéškem slavospévu sláb akord
 To je v vesóljnem stvárstvu žizen naša;
 Gorjúpega otróva pólna čása,
 V nebéškem slavospévu sláb akord.
 Zakláde nád nam pléni in raznáša
 Ropaželnéje od tatárskih ord. —
 V nebéškem slavospévu sláb akord
 To je v vesóljnem stvárstvu žizen naša.

Najlépši dan človeku — zadnji dan,
 Ko nád ohóli grád se v nič podira,
 Ko trudno se okó na vék zapira:
 Najlépši dan človeku — zadnji dan!
 Ž njim kónec je trapéčega nemira,
 Življenja bój na véke je končán
 Najlépši dan človeku — zadnji dan,
 Ko nád ohóli grád se v nič podira.

Fr. Gestrin.

Odevèli roži.

Okó otóžna sólza mi rosí,
 Ko tæbe glédam, déva osaméla!
 Če v líca se ozrêm ti ovenéla,
 Okó otóžna sólza mi rosí.
 Kot dívna róža bujno si cvetéla,
 Sadú zdaj ni, a tudi cvétja ni . . .
 Okó otóžna sólza mi rosí,
 Ko tæbe glédam, déva osaméla.

Čas je cvetóčim róžam sláb vrtnár,
 In malo se za zórno cvétje méni.
 V brzíni preko gréd hití ognjéni,
 Čas je cvetóčim róžam sláb vrtnár.
 Če zamorí jih sape dih strupéni,
 Če krasno se vsevetó — kaj njému mar?!
 Čas je cvetóčim róžam sláb vrtnár,
 In malo se za zórno cvétje méni.

Fr. Gestrin.

Iz dolzega časa zaljubljena.

Spisal Alfonz Pirc.

Na pariški salon sem naslikal dvoje slik, katerim predmet je bilo naše slovensko vaško življenje. Sujet, kakor tudi sliki samí sta jako ugajali in moje ime je kmalu zaslúlo. Naročil sem imel obilo in tudi svoje nenaróčene slike sem prodajal hitro. Navzlic temu, da sem se v Parizu skoraj udomačil in da sem bil sleharni dan povabljen v soarejo k ti ali óni imenitni rodbini, odločil sem se vendar predlansko pomlad zapustiti francosko stolico za nekaj časa. Tako dolgo že nisem videl drage svoje matere in rodne svoje hišice v mali zakotni vaši na Kranjskem!

Ne morem vam popisati veselja matere svoje, ko me je objemala! Začetkom me celó poznala ni. Kar strmé me je gledala, a zdajci se ji zaiskré oči, zaihtela je, objela me in poljubovala.

Kako zadovoljno življenje sem imel na domačem svojem dõmu! V mali podstrešni sobici sem ustanovil svoj atelijé. S kakim veseljem sem slikal! Delo mi je šlo izpod rok, da sem se čudil samemu sebi.

Časih zopet sem po vse dni s svojim slikarskim orodjem, katero mi je nosil vaški fantič, lazil po bližnjih holmih in gorah.

Neko popóludne sem prišel na nevisok holm. Raz njega se je videlo v dolinico. Pod vznožjem gore je stala kočá. Na pragu je sedel star ded in se igral s plavolasim deklíčem. Pri vodnjáku pa je stala mati in z veselim očesom gledala, kako se zabavata ded in vnučica.

Ugajal mi je ta motiv. Razpostavim tedaj svoje potrebno orodje in začnem slikati. Fantič moj, Janezek, légel je v senco in zaspal. Ne da bi me kdo motil, slikal sem že kake dve uri. Skica moja je bila blezu gotova. Ves zadovoljen sam s seboj hočem ravno vzbuditi fanta, naj bi pomagal premekniti stojálo, da dokončam še zadnje poteze.

„Izvrstno, gospod!“ zaslišim za seboj blagozvočen glasek.

Ozrem se in za seboj vidim krasno gospodično zlatoplavih lás v svetli obleki. Veselo se mi smeje ter mi ploska. Začetkom se mi je zdelo, da se mi sanja in skoraj le mehanično jo pozdra vim s klobukom in rečem:

„Hvala lepa za Vaše priznanje, lepa gorska Vila!“

„Oprostite, da sem Vas motila. Gledala sem Vas že četrtinko ure, a Vi me niste opazili, tako ste bili uglobljeni v slikanje.“

„Kdo bi si pa tudi mogel misliti, da v tem gozdu prebivajo gorske Vile! Jaz kar verjeti ne morem svojim očem. Ne vém, ali ste res zemeljsko bitje, ali nebeška prikazen?“

„Jaz sem iz grada, baronica Gairauska. Od predvčeraj stanujemo tù, namreč papa, mama in jaz. Ker ima celó moja drugarica dopust in je ostala v mestu, šla sem si danes sama ogledat okolico. Jaz sem popolnoma navadno človeško bitje. A Vi ste gotovo kak popotni slikar?“

„Tudi jaz sem tukaj domá! Moje ime je Stanko Vrnè, slikar iz Pariza in sedaj tukaj na počitnicah pri materi svoji tù doli v vasi.“

„Vi ste slavni slikar Stanislav Vrnè?“

„Sem, baronesa, tako je moje ime.“

„Pa jaz Vas motim. Vi ste menda hoteli še nekaj dovršiti?“

„Ne, končal sem za danes. A famulus moj tam-le spí in še celó najina glasna govorica ga ni prebudila. Hočem le še nekaj potez narediti in rad bi imel, da mi prestavi stojálo.“

„Dovolite meni biti Vam famulus,“ in hotela mi je pomagati.

„Hvala, hvala! Ni treba, gospodična baronica. Saj pravo za pravo sam lahko vse naredim.“

A ni se dala pregovoriti. Sésti sem moral potem in še to dovršiti, kar sem hotel.

Vzbudil sem potem Janezka in mu uredil svoje orodje, da je nese na moj dom. Jaz pa sem spremil lepo svojo znanko proti grádu. Na potu mi je povedala, da ji je umrla nedavno bábica in da sta se tedaj mama in papa odločila poletje prebiti na zapuščenem svojem posestvu v Bistri. Povedala mi je, da ji zeló ugaja kraj, samó dolgčas ji je. Živela je od prve svoje mladosti na Dunaji in po leti kje v kaki imenitni kopeli in dasiravno je danes šele tretji dan tukaj, vendar ne vé, kako bo prebila dolga dva meseca

Ravno sva stopila z gozdne poti na cesto, kar nama prijaha nasproti njen oče, baron Gairau.

„Nu, Klara, kje pa si bila? Pol ure sem čakal náte, a napósled odjahal sam.“

Hčerká se opraviči ter predstavi mene.

„Gospod Vrnè, velika mi je radost Vas poznati. Bil sem lani jeden teden v Parizu po opravkih svojih in hotel sem Vas, slavnega rojaka svojega, obiskati, ali ravno takrat ste bili nekaj bolní, kakor se mi je reklo.“

Z veseljem mi je stiskal roko in povabil me, naj ga spremim v grad, da me predstavi tudi soprogi svoji.

„Tukaj na kmetih ni treba delati nobenih ceremonij. Le pojdite z menoj,“ reče mi, ko mu jaz ugovarjam, da pač sedaj-le ni pripraven čas za prvi pohod.

Videlo se je res vsem, kako so me bili veseli. Navajeni vélikomestnega življenja, dolgočasili so se tukaj samí brez vsake družbe na kmetih. Gospá baronica je hotela preživeti poletje kje v samoti, ne da bi koga znancev vabili k sebi. Tudi gospodu baronu je ugajala ta ideja. in še celó živahna, semtertja tudi nekaj melanholično razpoložena baronica Klara je bila vsa vneta za ta projekt. Zdaj pa je bilo že baronu in baronici žal, da so se zakopali v ta odljudni kraj in, kakor smo slišali, tudi baronici Klari.

Pozno na večer sem se vračal iz grada domóv. Da so me povabili, naj jih pridem gotovo kmalu obiskat, ni mi treba praviti.

Nekaj dnij pozneje me vpraša baron, če hočem slikati njih portréte. Z veseljem sem prevzel to naročilo. Pisal sem v mesto po vse potrebščine za táko veliko delo in se potem naselil v grádu.

Z baronico sva bila skoraj po ves dan skupaj. Ali sva jahala, ali peš hodila na sprehod, ali pa smo sedeli vsi družno v salonu in pravil sem o Parizi in o svojem potovanji po Italiji.

Dasiravno sem dosti občeval z damami, naredila je vendar krasna Klara takoj prvi dan poseben vtisk náme. Večkrat se mi je zdelo, da

ne morem na nič družega misliti, kakor le na njo. Ona je občevala sicer tudi rada z menoj, ali da bi kaj posebnega čutila za mene, ni se mi zdelo. Brezupno ljubezen sem nosil v srci. Zjutraj zgodaj sem vstajal vsak dan in hodil obiskávat ljubo mater svojo. Večkrat sem slonel sam v véliki izbi za mizo in zamišljeno zrl pred sé.

„Varuj se, Stanko moj, da se ne zaljubiš v grajsko gospodično!“ posvari me jedenkrat mati. „Taki ljudje imajo sicer lep obraz, prijazno govoré, a srca nimajo.“

Čudil sem se máterinim besedam, da je ugenila, kaj se godi v srci mojem.

Šel sem zopet v podstrešni svoj atelijé in začel slikati podobo, katera je bila polna duša moja.

Nad mesec dnij sem nosil že to življenje, kmalu mi je kaka beseda Klarina dala up, kmalu se mi je pa zopet zdelo, da se motim. Visel sem med upom in strahom.

Nekega večera smo sedeli vsi skupaj na verandi ter se pogovarjali.

„Kam pa hodite Vi vsako jutro, gospod Vrnè?“ vpraša me baronica Klara.

„Na sprehod ali tudi k svoji materi domóv“, odgovorim ji odkritosrčno, čudeč se, čemu me vprašuje.

„Hotela sem Vas prositi, da bi jutri zjutraj jahali z menoj. Po dnevi je tako vroče.“

Obljubil sem ji, da jo spremim z velikim veseljem. Rekel sem, da je drugi dan nedelja in da tako matere ni domá. —

Jahala sva v mladi dan. Prijetna sapa nama je pihljala nasproti, visoko nad nama so žvrgoléli skorjanci in prijazno so naju pozdravljali vaščanje, ki so hiteli v cerkev.

Zavila sva z vélike ceste v stran. Bila sva samá in jahala počasi.

„Ali kaj zeló ljubite mater svojo?“ vpraša me Klara.

„Dà, baronica, kolikor more sin ljubiti mater svojo!“ zatrjujem ji jaz.

„Kàj bi Vi, gospod Vrnè, mogli še koga bolj ljubiti, kakor njo?“ vpraša me dalje.

„Gotovo, baronica!“

„Vi najbrž mislite: svojo nevesto. Jaz ne vérujem, da bi se Vi, gospodje, res kdaj tako zaljubili, kakor se mé ženske. Moj bratranec Alfred mi zatrjuje vedno, da me ljubi, ali jaz mu ne verjamem. Jaz sem mu na primer le iz nagajivosti prepovedala, da ne sme priti k nam na kmete, toda ko bi me le količkaj ljubil, mislil bi si gotovo lahko, da mi mora tù sám biti dolgčas.“

„Saj ste mi vendar včeraj zatrjevali, da Vam zdaj ni dolgčas,“ rečem ji jaz.

„Nu, saj mi res ni, kar ste Vi pri nas, in zdaj mi je celó všeč, da ni bratranca mojega.“

„Kako sem Vam hvaležen, baronica, da Vam jaz s svojimi slabimi močmi celó nadomestujem Vašega bratranca,“ odgovorim ji jaz nagajivo.

„Ne, gospod, jaz Vas nisem hotela žaliti. V resnici si ne želim nobene druge družine,“ reče mi ona in mi podá kakor v spravo roko.

Jaz jo pritisnem na ustni. Radovoljno mi prepustí roko in se zarudi. Ves strah mi mine in začnem ji govoriti, kako jo ljubim in obožavam od prvega trenutka, kar sem jo zagledal.

Slučajno sva prijahala na ravno tisti kraj, kjer sva se prvič videla. Ustaviva svoja konja, jaz ji pomagam raz sédlo in dolgo sva se držala objeta in pozabila na vse okoli.

Kako srečen sem bil odslej! V jasni ljubezni je minéval čas.

Jeseni smo se preselili na Dunaj. Dovršil sem svoje slike in na ondotni razstavi sam prejel zánje obilo slave.

S Klaro sva se zmenila, da pojdem jaz zdaj v Pariz, drugo pomlad pa pride ona s svojimi roditelji tja. Do takrat sem upal dobiti profesorsko mesto na kaki slikarski akademiji in potem sem jo hotel snubiti pri njenih roditeljih.

Vesel sem odšel v Pariz. Po zimi sva si dopisovala pridno; proti pomladi, ko sem jo vprašal, kdaj pride v Pariz, nisem dobil nič na to nič na dve poznejši svoji pismi nobenega odgovora.

Roditeljem sem se bal pisati, zato se odpravim sam na Dunaj, v stráhu, je li ljubica moja zbolela, ali kaj?

Star znanec sem šel v hišo baronovo takoj po svojem prihodu.

Baron me je vsprejel z velikim veseljem, povabil me je celó še za tisti večer, rekoč, da priredi danes svojim intimnim znancem in prijateljem soirée dansante. Povprašal sem še, kako se ima gospá soproga in baronica Klara ter odšel, ne da bi kàj zvédel o Klari, zakaj je tako čudno umolknila. Vprašal sem znance. „Z bratrančem je največ skupaj,“ povedali so mi, „toda na kàj resnega ni misliti.“

Grofa Alfreda, mislil sem si, njega se pa ne bojim. Bil je dolg kavalerijski lajtnant nelepe postave in še menj lepega obraza, dolgočasen in neumen. Kolikokrat nama je bila s Klaro njegova suhokráka podoba à la Don Quixote predmet marsikateremu dovtipu.

Da sem bil zvečer med prvimi gosti, ni se čuditi. Vsprejel me je gospod baron. Peljal me je takoj k soprogi in hčerki svoji.

„Pozabil sem Vama še opóludne povedati, kako ljubega gosta sem tudi povabil k denašnjemu večeru,“ reče jima in hitro odide vsprejemati nove goste.

Poklonim se obema in ker je godba ravno zagódlja prvi valček, prosim Klaro za ples.

„V kakih skrbih sem bil, Klara, ker mi nisi nič pisala. Bal sem se, da si bolna.“

„Ne, jaz sem popolnoma zdrava,“ pravi mi, koketno se smeje in malomarno me opazuje.

„Ali me ne ljubiš več?“ vprašam jo zavzet.

„Jaz sem nevesta svojega bratranca Alfreda. Jaz in Vi sva se drug v družega zaljubila le iz dolzega časa.“

„Hvala lepa, baronica,“ dejal sem, ker sem ravno dokončal turo. Zdelo se mi je, da me je ošínila strela.

Nasproti nama pride njen bratranec, njen ženin.

„Klara, ne zameri mi, da sem tako pozen!“ opravičuje se on.

„Monsieur Vrnè iz Pariza je tù,“ odgovori mu ona in pokaže náme. On me prej ni hotel zapaziti.

Govorila sva navadne fraze. Meni se je vrtelo v glavi. Predstavil mi je svojo sestrično — nevesto.

„He, famozna nevesta, he?“ zasmeje se neumno proti meni, že plešóč.

Zemljepisne črtice.

Píše Evgen Lah.

V. Kranj.

Skupina, ki jo mislim pod tem imenom natančneje opisati, ima z radovljiško še veliko več podobnosti kot tržiška. Tudi pri nji je severovzhodna, severna, severozahodna (le z malo izjemo, kjer je ravnina onstran Naklega odprta), zahodna in deloma tudi jugozahodna periferija gorovita, oziroma hribovita. S tržiško skupino ima to enakost, da je tudi tu meja proti jugovzhodu in vzhodu ali popolnoma ali pa vsaj deloma odprta. Kot pri radovljiškem in tržiškem svetu, je tudi pri kranjskem severna in severovzhodna stran najvišja, južnovzhodna pa najnižja.

Vkljub ti enakosti opaziti je vendar velike razločke že na prvi pogled. Glavni razloček v fizijonomiji obstaja v tem, da nastopa